

NAUČNI SKUP - NASLIJEĐE DOBOJA I OKOLINE

Naslijeđe ili baština, odnosno raznovrsna dobra naslijeđa u zadnje vrijeme predstavljaju sve važniji segment identiteta svakog pojedinca i društvenih zajednica u cjelini. Kako vidimo naslijeđe je vrlo važno, pa istraživanje i očuvanje naslijeđa postaje sve više predmet brige kako pojedinaca, tako ustanova i države u cjelini.

Naslijeđe i pojedina dobra naslijeđa postaju sve važniji i u razvoju turizma kao i u planiranju prostora i planiranju ukupnog razvoja.

O značaju istraživanja i zaštite naslijeđa Doboja

Doboj i okolina zahvaljujući svom povoljnom položaju imaju bogatu historiju od najstarijih vremena do danas. Svi historijski periodi, od prahistorije i antike, preko srednjeg vijeka i osmanskog perioda, pa do XX stoljeća ostavili su brojna i značajna dobra naslijeđa na ovom prostoru.

Evidentno je da u Doboju i okolini naslijeđe i baština nisu do sada adekvatno istraženi i valorizovani. To se, vjerovatno, u skorije vrijeme ne može očekivati niti od stručno-naučnih ustanova Doboja i RS-a.

Područje Doboja je slabo istraženo sa ovog aspekta. Savremeni društveni i ekonomski procesi su značajno devastirali i ugrozili kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe u svim segmentima.

Što se tiče zaštite naslijeđa Doboja i okoline poznato je da imaju dugu historiju. Još za vrijeme austrougarske uprave bilo je nastojanja da se tvrđava Doboj proglašeni nekom vrstom nacionalnog spomenika. Također, još 50-tih godina XX stoljeća tvrđava Doboj je proglašena zaštićenom od strane Republičkog zavoda za zaštitu kulture. Bilo je nastojanja i da se stara bosanska kuća Mulalića otkupi i pripoji muzeju u Doboju. Brojna dobra naslijeđa Doboja i okoline su tretirana kroz razne prostorno-planske i urbanističke dokumente. Međutim, sve ovo nije urađeno na sistematski način.

Važnije knjige – monografije o Doboju

Naslijeđe i kulturna historija Doboja i okoline do rata nisu bili predmet detaljnijeg tretiranja ozbiljnijih knjiga ili monografija. Iza zadnjeg rata je o naslijeđu Doboja i okoline izašlo nekoliko ozbiljnijih monografija koje tretiraju i ovu problematiku.

Radi se o monografiji posvećenoj Doboju od dugogodišnjeg arheologa u Regionalnom muzeju Doboj, Aleksandra Belića. Zatim, obimnoj monografiji Fahrudina Kapetanovića, Rašida Muminagića i grupe autora pod nazivom „Doboj u dvadesetom stoljeću“, iz 2008. godine i monografiji Josipa Senjaka, „110 godina župe Doboj 1896-2006.“, izašle 2009. godine.

Ovdje treba spomenuti i nekoliko vrijednih monografija o Doboju Istoku, uglavnom u autorstvu profesora Osmana Hadžića.

Rad Zavoda na istraživanju i zaštiti naslijeđa

Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona iz Tuzle je stručna javna ustanova koja se bavi: istraživanjem, rekognosciranjem, kategorizacijom, zaštitom, korištenjem, obnovom i prezentacijom naslijeđa. Ovdje se misli na sve vrste naslijeđa, kako prirodnog, tako kulturno-historijskog (materijalnog) i nematerijalnog (duhovnog).

Primarna registrirana djelatnost Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa su svi administrativni, tehnički, medijski, propagandni, projektni i istraživački poslovi kao i sve druge radnje i aktivnosti koje se odnose na bilo koju vrstu tretmana kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa i njihovih lokaliteta.

Osnovni cilj očuvanja naslijeđa Zavod ostvaruje kroz slijedeće aktivnosti:

- zaštita i očuvanje spomenika,
- evidentiranje pokretnog i nepokretnog naslijeđa,
- prikupljanje dokumentacije o spomenicima,
- valorizacija dobara naslijeđa,
- izrada separata zaštite naslijeđa u oblasti prostornog i urbanističkog planiranja,
- izrada projekata, elaborata i studija,
- radovi na spomenicima,
- popularizacija kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa.

Nacionalni spomenici, lista peticija i privremena lista

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine je do sada na području opštine Doboj proglasila vrlo malo dobara nacionalnim spomenicima Bosne i Hercegovine.

Na području Doboja su do sada proglašeni nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine samo četiri dobra naslijeđa. Radi se o slijedećim dobrima naslijeđa:

1. Stari grad Doboj u Doboju, graditeljska cjelina
2. Kuća Mulalića u Doboju, historijska građevina
3. Rimski logor i civilno naselje u Makljenovcu, arheološki lokalit i
4. Crkvina u Makljenovcu, arheološki lokalit.

Arheološki lokalitet – Crkvina u Makljenovcu, općina Doboj, proglašen je nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine na sjednici Komisije održanoj od 3. do 5. februara 2014.

Nacionalni spomenik čine ostaci paleolitske stanice, kasnoeneolitskog, kasnobronzanog i mlađeželjeznog naselja, kasnoantičkog refugija, srednjovjekovne crkve, nekropole i pokretni arheološki materijal sa lokaliteta.

Historijska građevina – kuća Mulaliću ulici kralja Aleksandra broj 5 u Doboju proglašana je nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine na sjednici Komisije održanoj 11. marta 2011. godine.

Kuća Mulalić u Doboju, stara mahala Trnjak ili Donja mahala, predstavlja jedan od rijetkih primjera tradicionalne gradske kuće iz XIX stoljeća u Doboju. Posebnost kuće Mulalić je što je izvedena kao spratna kuća s prepustom, čiji su i prizemlje i sprat građeni u ćerpiču i drvetu. ObjekatimakontinuitetstambenefunkcijeoddrugopolovineXIXvijeka.

Kućajeomadobroočuvanprimjervernakularnogtipakućesačuvanihugradovima.

Arheološki lokalitet – Rimski logor i civilno naselje u Makljenovcu, opština Doboj, proglašen je na sjednici održanoj od 2. do 4. septembra 2013. godine, nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine.

Nacionalni spomenik čine ostaci temelja kastruma, kanabea i ranosrednjovjekovnog slovenskog naselja, te pokretni arheološki materijal s lokaliteta.

Graditeljska cjelina – Stari grad Doboju u Doboju je proglašen nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine na sjednici komisije održanoj od 30. avgusta do 5. septembra 2005. godine. Nacionalni spomenik čine bedemi i kule starog grada Doboja i pokretno naslijeđe koje se nalazi u Muzeju u Doboju.

Na listi peticija za proglašenje nacionalnim spomenikom sa područja Doboja se nalaze još dva dobra naslijeđa, Glavni gradski park – Spomen-park narodnih heroja u Doboju i kuća porodice Zejnilović u Doboju.

Na 45. sjednici održanoj od 8. do 11. rujna 2009. godine Komisija je donijela Odluku da Glavni gradski park – Spomen-park narodnih heroja u Doboju, ne zadovoljava kriterijume za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima Bosne i Hercegovine.

Na privremenoj listi dobara naslijeđa koji mogu biti proglašeni nacionalnim spomenicima nalaze se tri dobra: Crkva Silaska sv. Duha u Boljaniću, Crkva Vaznesenja Hristovog u Grapskoj Srpskoj i Grobljanska kapela i groblje u Dragalovcima.

Aktivnosti Zavoda

Zavodu je primarna djelatnost istraživanja i zaštita naslijeđa. U tom smislu Zavod organizuje i naučne skupove te sa njih izdaje i štampa zbornike radova. Navodimo dva takva naučna skupa i Zbornika radova sa tih skupova.

Naučni skup i Zbornik radova o Banovićima. Zavod je 2010. godine u saradnji sa općinom Banovići organizovao naučni skup pod nazivom: „Kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe općine Banovići“. Naučni skup je održan 15. aprila 2010. godine. Na skupu je prezentovano 30 naučnih radova od isto toliko istraživača. Štampan je Zbornik sa ovog naučnog skupa na 250 stranica u 500 primjeraka.

Naučni skup i zbornik radova o Semberiji. Naučni skup „Baština i naslijeđe Semberije“ održan je u Bijeljini 14. decembra 2011. godine. Zavod je ovaj naučni skup organizovao u saradnji sa Bošnjačkom zajednicom kulture „Preporod“ Bijeljina/Janja. Zbornika radova sa ovog naučnog skupa pod nazivom „Semberija kroz vijekove“ štampan je 2012. godine na 404 stranice i sastoji se od 25 radova.

Naučni skup Naslijeđe Doboja i okoline

Naučni skup u Doboju pod nazivom „Naslijeđe Doboja i okoline“ Zavod je pripremao već gotovo dvije godine. Svo vrijeme kontaktira brojne istraživače naslijeđa i potencijalne suorganizatore skupa iz Doboja.

Zavod je za suorganizatora naučnog skupa „Naslijeđe Doboja i okoline“, pronašao Medžlis IZ Doboju. Između Zavoda i Medžlisa IZ Doboju je u januaru 2014. godine potpisan Protokol o organizaciji naučnog skupa pod nazivom „Naslijeđe Doboja i okoline“.

Prema protokolu, koji se odnosio na zajedničku organizaciju skupa, Medžlis je bio obavezan obezbjediti finansijska sredstva i tehničke uslove a Zavod, pružiti stručnu, naučnu i kadrovsku pomoć, kao i tehničku pripremu materijala za objavljivanje u vidu Zbornika radova.

Skup je održan 27. septembra 2014. godine u hotelu „Integral“ u Doboju.

Od januara pa do juna 2014. godine Zavod je na razne načine obavijestio i pokušao animirati za učešće na skupu stotinjak istraživača i dvadesetak srodnih ustanova i institucija.

Fotografija 1. Učesnici skupa ispred hotela Integral u Doboju

Na skupu se razmatralo nekoliko tematskih cjelina:

1. Kulturno-historijski razvoj područja u svim segmentima,
2. Prahistorijski i antički arheološki lokaliteti i gradine, srednjovjekovni arheološki lokaliteti, nekropole, vjerski objekti i groblja,
3. Značajne ličnosti: naučne, kulturne, umjetničke, vjerske...
4. Nematerijalno naslijeđe (etnološko, antropološko, tradicija...),
5. Graditeljsko i spomeničko naslijeđe i
6. Prirodno naslijeđe.

Do avgusta 2014. godine za izlaganje na skupu se prijavilo tridesetak istraživača i naučnika, sve sa temama posvećenih naslijeđu Doboja i okoline.

Do početka septembra 2014. godine su u Zavodu prikupljeni radovi i od strane Zavoda pripremljen je za štampu *Zbornik radova* od 456. stranica.

Fotografija 2. Radni dio skupa

Spisak učesnika s temama izlaganja:

1. prof.dr.sc. emeritus Salih Kulenović, Univerzitet u Tuzli, *Problematika etnoloških istraživanja Doboja i okoline.*
2. prof .dr.sc. Ivan Balta, redovni profesor u trajnom zvanju, Osijek, Hrvatska, *Neki (mađarski) historijski izvori te ostaci materijalne kulture vjerskih običaja pokapanja Bosne i Hercegovine sa osvrtom na Dobojski kraj za razdoblje od kraja 19. i do početka 20. vijeka.*
3. prof. Benjamin Bajrektarević, direktor Zavoda, *Problematika zaštite naslijeđa dobojskog područja.*
4. mr.sc. Bajro Džafić, glavni imam Medžlisa IZ Doboj, *Stanje vakufa u medžlisu Doboj.*
5. prof.dr.sc. Edin Mutapčić, Pravni fakultet Tuzla, *Područje Doboja u Srednjem vijeku.*
6. mr.sc. Nusret Kujraković, Medžlis Islamske zajednice Gradačac, *Proračun vakufa u Doboju za 1889. i 1913. godinu.*
7. prof.dr.sc. Amira Turbić Hadžagić, Filozofski fakultet Tuzla, *Antroponimija u sevda linkama Doboja i okoline.*
8. mr.sc. Alen Salihović, Filozofski fakultet Tuzla, *Uticaj trgovačkog prometa na razvoj sjeverne Bosne s posebnim osvrtom na Doboj početkom 19. Stoljeća.*
9. doc.dr.sc.Omer Hamzić, Univerzitet u Travniku , *Područje Doboja i okoline između dva rata“*
10. Jasmin Mandžukić, prof., direktor Muzeja Tešanj sa temom: „*Stećci u okolini Tešnja.*
11. prof. dr.sc. Izet Šabotić, direktor Arhiva TK, *Prilike na širem dobojskom području neposredno nakon Drugog svjetskog rata.*
12. mr.sc. Kemal Nurkić, direktor RTVTK, *Neka naselja u okolini Doboja prema defterima sa kraja Osmanskog perioda.*
13. mr.sc. Rusmir Djedović, Zavod, *Historijsko-geografska istraživanja Doboja i okoline.*
14. Mensura Mujkanović, muzejski kustos, Muzej Tešanj, *Proizvodnja pekmeza o okolini Tešnja.*
15. Edin Šaković, prof., Filozofski fakultet Tuzla, *Dobojsko područje u prahistoriji i antici.*
16. doc.dr.sc. Semir Ahmetbegović, PMF Tuzla, *Uticaj reljefa na razmještaj stanovništva Doboja i okoline.*
17. Adnan Kalesić, prof. Zavod, *Silvana Armenulić – u našem narodnom muzičkom naslijeđu.*
18. Ago Mujkanović, prof., Tešanj, *Srednjovijekovne nekropole stećaka u okolini Doboja.*
19. Senad Gutić, prof., asistent PMF Tuzla, *Klimatske karakteristike Doboja.*
20. Ibrahim ef. Halilović, Medžlis IZ Doboj, *Petsto godina Čaršijske džamije i njenog džemata.*
21. Adis Bekrić, dipl. pravnik, Organizacija vjerskog života muslimana na području grada Doboja i okoline u periodu od osmanske uprave do Drugog svjetskog rata.
22. prof.dr. Zijad Bešlagić, Doboj, *Zdravstveni sistem i obilježje zdravstvenog stanja stanovništva Doboja u prošlosti.*
23. Haris ef. Hasičić imam u Kotorskom, MIZ Doboj, *Nišani nekad i sada dobojske regije.*
24. prof.dr.sc. Dževad Drino, pravni fakultet Zenica i mr.sc. Benjamina Londrc, Filozofski fakultet Sarajevo, *Područje Doboja u rimskom periodu.*
25. mr.sc. Almira Bećirović, O.Š. Brčanska malta, Tuzla i mr.sc. Rusmir Djedović, Zavod, *Urbano-geografski razvoj grada Doboja.*
26. Osman Hadžić, prof., *Administrativna pripadnost i školstvo područja Doboj Istoka.*
27. mr.sc. Dado Srkalović i Željka StjepićSrkalović, prof., *Odredba ranjivosti vodnih tijela podzemnih voda Havdine, Kraševo i Jelah, Općina Doboj Jug DRASTIC metodom.*
28. dr.sc. Salkan Užičanin, Filozofski fakultet Tuzla, *Privreda Doboja od 1918. do 1945. godine.*

Zaključak

U okviru svojih redovnih aktivnosti na poslovima istraživanja i očuvanja naslijeđa, Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona iz Tuzle, do sada je organizovao i nekoliko naučnih skupova o naslijeđu, te izdao Zbornike radova sa istih.

Uvažavajući potrebu boljeg poznavanja i bolje zaštite dobara naslijeđa sa područja Doboja, Zavod je sa Medžlisom IZ Doboj prišao projektu održavanja naučnog skupa pod nazivom „Naslijeđe Doboja i okoline“ i izdavanju Zbornika radova sa navedenog.

Nadamo se da smo ovim aktivnostima dali svoj doprinos istraživanju i zaštiti naslijeđa Doboja i okoline, kao i cijele Bosne i Hercegovine.

Izvori i literatura

- Dokumenti iz Arhive Zavoda, Tuzla
- Protokol o organizaciji naučnog skupa „Naslijeđe Doboja i okoline, Arhiva Zavoda
- Radni materijali za pripremu skupa (dopisi, afiša, plakat...), Arhiva Zavoda
- Zbornik radova sa naučnog skupa Kulturno-historijsko naslijeđe općine Banovići, Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona, Tuzla – Banovići 2010.
- Semberija kroz vijekove, Zbornik radova sa naučnog skupa „Baština i naslijeđe Semberije“, BZK „Preporod“ Bijeljina/Janja, Sarajevo/Bijeljina 2012.
- Naslijeđe Doboja i okoline, Zbornik radova sa naučnog skupa „Naslijeđe Doboja i okoline“, Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona i Medžlis IZ Doboj, Doboj 2014.

Prikazi-Recenzije-Osvrti

